

การพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
และชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
Development of an Integrated Creative Community Innovator to develop the
Economic Foundations and Strong Communities: A Case Study of Lipontai
Community, Thalang District, Phuket Province

เอกพล วงศ์เสรี¹, เฉลิมพร วรพันธ์กิจ², กมลวรรณ กิตติอุดมรัตน์³, พรณวดี กิตติอุดมรัตน์⁴
และ วนิดา หาญเจริญ⁵

Ekkaphon Wongsaree¹, Chalermphorn Worraphantakit², Kamonwan Kittitudomrat³,
Phanwadee Kittitudomrat⁴ and Wanida Hancharoen⁵

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต^{1,3,4,5}

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต²

Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University, Thailand^{1,3,4,5}

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University, Thailand²

Corresponding Author, E-mail: ekkakphon.w@pkru.ac.th¹

Received: 2024-11-28; Revised: 2025-3-28; Accepted: 2025-3-29

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร และ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้แนวทางการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ ประชาชน จำนวน 375 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบชั้นภูมิ ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ จำนวน 12 คน และสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI modified) ในกรณีการวิจัยเชิงปริมาณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ทำการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เพศหญิง การศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ต่ำกว่า ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีค่า PNI modified เท่ากับ 0.45 มากที่สุด คือ ด้านทักษะสำคัญพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล และน้อยที่สุด คือ ด้านบทบาทในสังคม และมีค่า PNI modified ≥ 0.50 จำนวน 4 รายการ ได้แก่ ทักษะการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ ทักษะการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ทักษะการใช้ภาษา และทักษะการจัดการด้านการเงิน 2) แนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร ให้เทศบาลตำบลศรีสุนทรและชุมชนบ้านลิพอนใต้เป็นเจ้าภาพหลักในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนบ้านลิพอนใต้ให้เข้มแข็ง ดังนี้ 1) ควรมีการประชุมภายในชุมชนในการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ คุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นนวัตกรรม 2) สอบถามความสมัครใจของผู้ถูกคัดเลือก เมื่อได้แล้วก็หาผู้ฝึกสอน พัฒนานวัตกรรมชุมชน 3) เรียนรู้และฝึกฝนในประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นที่สำคัญ ได้แก่ การนำเสนอการพูดในที่สาธารณะ กล้าแสดงออกให้สามารถถ่ายทอดได้ 4) พัฒนาบุคลากรในศูนย์ในด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานการท่องเที่ยว องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ จะเป็น

ประโยชน์ในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร บนพื้นฐานการบูรณาการความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ

คำสำคัญ: การพัฒนา, นวัตกรรม, ชุมชนสร้างสรรค์, เศรษฐกิจฐานราก, ชุมชนเข้มแข็ง

Abstract

This article aims 1) to assess the need for developing integrated creative community innovators and 2) to propose guidelines for developing integrated creative community innovators. The research design is a mixed-methods research using the concept of needs assessment research as the research framework. The research area is Ban Lipontai Community, Thalang District, Phuket Province. The quantitative sample consists of 375 people using the stratified selection method. There are 12 informants interviewed and 2 focus group discussions. There are 3 research instruments: 1) questionnaires, 2) in-depth interviews, and 3) focus group discussions. Data analysis uses frequency, percentage, mean, standard deviation, and the PNI modified for quantitative research. Content analysis and descriptive writing are used for qualitative research. Data triangulation is conducted.

The research results show that 1) Most of the sample are female, have secondary education/lower, and are self-employed. The PNI modified value is 0.45. The highest is in the area of basic essential skills, followed by the area of personal characteristics and the least is the social role aspect, with a PNI modified value of ≥ 0.50 for 4 items: science application skills, social and cultural part skills, language skills and financial management skills. 2) Guidelines for the development of integrated creative community innovators for Srisunthon Subdistrict Municipality and Ban Lipontai Community to be the main hosts in the development of integrated creative community innovators to develop the grassroots economy and strengthen the Ban Lipontai Community as follows: 1) There should be a meeting within the community to select individuals with sufficient knowledge, abilities, and qualifications to be innovators. 2) Ask for the willingness of the selected individuals. Once selected, find a trainer to develop community innovators. 3) Learn and practice in important issues, such as public speaking presentations, and dare to express yourself to be able to convey. 4) Develop personnel in the center in terms of tourism to meet tourism standards. The knowledge from this research will be useful in developing integrated creative community innovators based on the integration of cooperation with government agencies, private sectors, and various educational institutions.

Keywords: Development, Innovator, Creative Community, Grassroots Economy, Strong Community

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมอย่างเป็นระบบในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) โดยภาพรวมปี 2564 สถานการณ์แรงงานมีการจ้างงานเพิ่มขึ้นแต่อัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับสูงกว่าปีก่อน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รุนแรง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) จากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศที่ถดถอยลง เมื่อพิจารณาถึงภาคใต้ที่มีสัดส่วนคนจนสูงสุด จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบที่รุนแรง พบว่าภูเก็ตมีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ ลดลงมากกว่าร้อยละ 60 จากปีก่อน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) เมื่อพิจารณายุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายพัฒนานคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กล่าวคือ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพยากรทางปัญญา และการศึกษาวิจัย ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ การส่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยีและนวัตกรรม (พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) พ.ศ.2561, 2561) เมื่อพิจารณาอัตราการจ้างงานของจังหวัดภูเก็ตในปัจจุบัน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานจำนวน 352,187 คน จำแนกเป็นผู้มีงานทำ จำนวน 347,471 คน คิดเป็นร้อยละ 98.66 และผู้ว่างงาน จำนวน 4,717 คน คิดเป็นร้อยละ 1.34 โดยส่วนใหญ่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 97.59 (สำนักงานแรงงานจังหวัดภูเก็ต, 2566) ภาวะเศรษฐกิจการค้าจังหวัดภูเก็ต ปี 2566 ด้านอุปทาน เป็นการขยายตัวของภาคบริการและการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเศรษฐกิจหลักของจังหวัดภูเก็ต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความยั่งยืนและการเพิ่มมูลค่ากิจกรรมทางการท่องเที่ยวผ่านการนำเสนอเรื่องราวของซอฟต์แวร์ของประเทศไทย ทั้ง 5F (Food Fight Fashion Film และ Festival) ทางด้านอุปสงค์ขยายตัวพิจารณาจากการบริโภคภาคเอกชน เนื่องจากกำลังซื้อของภาคครัวเรือนทยอยปรับตัวดีขึ้นจากการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดภูเก็ต, 2566) จังหวัดภูเก็ตส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง โดยส่งเสริมทฤษฎีใหม่ และพัฒนาด้านการท่องเที่ยวชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เป็นฐานรากทางเศรษฐกิจในระดับพื้นที่ โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่มีความพร้อม และมีศักยภาพเพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่างยั่งยืน พัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาให้มีความหลากหลายทั้งด้านสินค้าและบริการ ส่งเสริมการพัฒนาโดยดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญา วิถีอาชีพอัตลักษณ์ และทรัพยากรธรรมชาติประจำถิ่นอย่างยั่งยืน เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต, 2566)

ชุมชนบ้านลิพอนใต้ หมู่ที่ 5 ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นชุมชนประวัติศาสตร์สมัยสงครามเก้าทัพ ซึ่งก่อให้เกิดวีรกรรมเมืองถลาง เดิมบ้านลิพอนชื่อว่า บ้านหลักพัน เพี้ยนมาเป็นบ้านลิพอน และอยู่ทางทิศใต้ จึงได้เรียกว่า บ้านลิพอนใต้ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ได้อนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีสวดกลางบ้าน และประเพณีวันสารทเดือนสิบ มีวัฒนธรรมที่สำคัญ เช่น พิธีไหว้ครู นายหนังตะลุง การทำปลาถั่ว ที่เป็นการถนอมอาหาร ข้าวยา แกงไก่บ้านมะพร้าวคั่ว น้ำพริกไตปลาแห้ง เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดภูเก็ต, 2560) อย่างไรก็ตามแม้ชุมชนบ้านลิพอนใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทรัพยากรธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ในปี 2563 ที่ผ่านมา ชุมชนบ้านลิพอนใต้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ชุมชนมีรายได้ลดลง

ประกอบกับชุมชนมีความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน รวมทั้งขาดความหลากหลายช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน (อำพร ผสมทรัพย์, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2563)

องค์ความรู้จากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งได้มีการศึกษา ดังเช่น งานวิจัยของกอบกุลณ์ คำปลอด และทศพล พงษ์ดี (2565) ได้วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน เพื่อสร้างนวัตกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนในอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มอาชีพคือ สินค้าที่ผลิตไม่มีมาตรฐาน ขาดแคลนในด้านงบประมาณ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ขาดความรู้ความเข้าใจในเส้นทางวิธีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนภายนอก ขณะเดียวกันพบว่า ชุมชนมีศักยภาพด้านต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติในการรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน มีระบบเครือข่ายและวัฒนธรรมประเพณีที่เข้มแข็ง หรืองานวิจัยของธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล, พระครูเมธีรัตนบัณฑิต และธัชพล ยรรยงค์ (2567) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยชุมชนต้นแบบของจังหวัดน่าน พบว่า กระบวนการสร้างองค์ความรู้ชุมชนต้นแบบของจังหวัดน่านนั้น วิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มเกษตรกรรวมกลุ่มกัน เพื่อทำกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ร่วมกำหนดเป้าหมายในการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน มีโครงสร้างการบริหารองค์กรและการบริหารจัดการคนให้เหมาะสม จึงเกิดช่องว่างของงานวิจัย (Research Gap) แม้จะมีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แต่ยังคงขาดการศึกษาที่เน้นบทบาทของนวัตกรรมชุมชนในพื้นที่เฉพาะของภูเก็ต งานวิจัยนี้จึงช่วยเติมความรู้ให้เห็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนบ้านลิพอนใต้ให้เข้มแข็ง ว่าควรดำเนินการอย่างไร และควรให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องใดบ้าง ซึ่งเป็นการต่อยอดจากงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่ผ่านมา

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาประเมินความต้องการจำเป็น และเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนซึ่งทำให้ศักยภาพของชุมชนบ้านลิพอนใต้เกิดพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งของชุมชนบ้านลิพอนใต้
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งของชุมชนบ้านลิพอนใต้

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คำว่า นวัตกรรม และนวัตกรรม ได้มีการกล่าวถึงกันเพิ่มมากขึ้นในสังคมไทย โดยนวัตกรรมชุมชน เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ ได้มีนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม นวัตกรรมสังคม และนวัตกรรมบนพื้นฐานชุมชนไว้ ดังต่อไปนี้

Noailles-Siméon (2013) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรม (Innovator) ว่าหมายถึง บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจในกระบวนการนวัตกรรม ผ่านการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐาน

ทางเทคนิค 2) การกำหนดตัวแบบทางเศรษฐกิจ 3) การขายครั้งแรกและการยืนยันทางเลือก และ 4) การริเริ่มทางเลือกทางสังคมของนวัตกรรม

OECD (2021) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมสังคม (Social Innovation) ว่าหมายถึง การออกแบบและการแก้ไขปัญหาใหม่มาใช้โดยแนวคิด กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ หรือการเปลี่ยนแปลงขององค์การ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงสวัสดิการและความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลและชุมชน ความคิดริเริ่มมากมายที่ดำเนินการในด้านเศรษฐกิจ สังคม และภาคประชาสังคมเป็นนวัตกรรมในการจัดการกับปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ศักยภาพของนวัตกรรมทางสังคมมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องมีกรอบนโยบายที่เอื้อต่อการสนับสนุน บทบาทภาครัฐ องค์การไม่แสวงหากำไร และเอกชนในการร่วมกันสร้างและดำเนินการนวัตกรรมทางสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม และตอบสนองต่อแรงกดดันในอนาคต

United Nations (2017) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมบนพื้นฐานชุมชน (Community based Innovation) ว่ามีพื้นฐานมาจากความต้องการของชุมชนและมีเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกสำหรับชุมชนและโดยเฉพาะสมาชิกที่อ่อนแอที่สุด เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดนวัตกรรม หรือนโยบายขององค์การ กระบวนการ การตลาด หรืออาจปรากฏเป็นผลลัพธ์ใหม่ เช่น ผลิตภัณฑ์ หรือบริการใหม่ หรือที่ปรับปรุงขึ้น นวัตกรรมบนพื้นฐานชุมชนซึ่งนำความคิดสร้างสรรค์ส่วนรวมหรือส่วนบุคคลเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ดังนั้น จึงถือได้ว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ สำหรับชุมชนที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ จะต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้ 1) การตระหนักถึงความเป็นอยู่ที่ดี 2) การจัดระเบียบตนเองและมีโครงสร้างที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมและการแก้ปัญหา 3) วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผสมผสานกับแนวคิดและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และ 4) ภาวะผู้นำชุมชน ความพร้อมของชุมชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) แจ้งชุมชนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือมีความจำเป็นในการเปิดรับความเปลี่ยนแปลง 2) การบูรณาการสมาชิกในชุมชนและผู้นำควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 3) การสร้างและขยายเครือข่ายของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลงชุมชนในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป นวัตกรรมชุมชน เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการนวัตกรรมชุมชนบนพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์ โดยนำความต้องการของชุมชนมากำหนดเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางบวกแก่ชุมชน เช่น กระบวนการสร้างนวัตกรรม การกำหนดนโยบายขององค์การ การตลาด หรือผลลัพธ์ใหม่ เช่น ผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น

2. แนวคิดนวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์

นวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์ เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการนวัตกรรมชุมชนด้วยพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์ โดยนำความต้องการของชุมชนมากำหนดเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางบวกแก่ชุมชน นวัตกรรมชุมชนเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในการริเริ่มสิ่งใหม่ ด้วยความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น นวัตกรรมชุมชนจึงมีส่วนขับเคลื่อนให้เกิดนวัตกรรมบนพื้นฐานชุมชน ทางผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมที่นำมาประยุกต์ใช้กับชุมชนสร้างสรรค์ ดังนี้ นวัตกรรม มีความสำคัญมากในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมอุตสาหกรรมไปสู่โลกยุคดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยที่ก้าวสู่ ไทยแลนด์ 4.0 สมาคมเศรษฐกิจโลก ได้กล่าวถึงทักษะนวัตกรรมที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 จำนวน 16 ทักษะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) ทักษะสำคัญพื้นฐาน เพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย การใช้ภาษา การคำนวณ การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ การใช้เทคโนโลยี การจัดการด้านการเงิน การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม 2) คุณสมบัติด้านต่าง ๆ เพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน ประกอบด้วย การคิดวิพากษ์และแก้ปัญหา การคิดอย่างสร้างสรรค์ การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) บทบาทในสังคมเพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบด้วย ความสนใจใคร่รู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่นใน

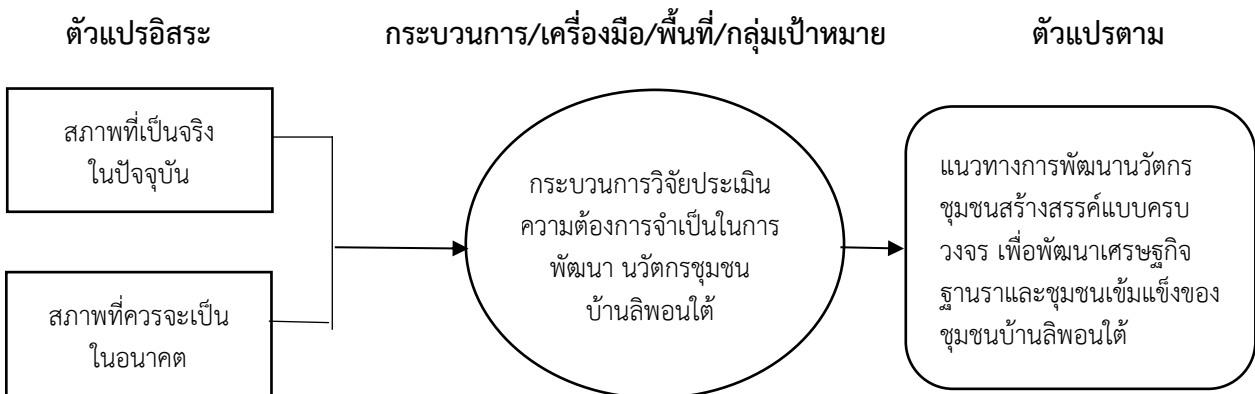

การบรรลุเป้าหมาย ความสามารถในการปรับตัว ความเป็นผู้นำ ความตระหนักถึงสังคมและวัฒนธรรม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2563)

จากการทบทวนวรรณกรรม โดยใช้แนวคิดนวัตกรรมชุมชน และนวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยการพัฒนา นวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ โดยทำการประเมินสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็น ในรายการประเมิน 3 ด้าน อันได้แก่ ด้านทักษะสำคัญพื้นฐาน ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล และด้านบทบาทในสังคม แล้วนำมาคำนวณค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นในลำดับต่อไป ซึ่งได้นำแนวคิด นวัตกรรมชุมชน และนวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์มาใช้ ทำให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนบ้านลิพอนใต้ให้เข้มแข็ง ด้วยการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ และเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment Research) ของสุวิมล ว่องวาณิช (2562) ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ กระบวนการ และตัวแปรตาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านลิพอนใต้ ตำบลศรีสุนทร อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 6,008 คน ได้ใช้ข้อมูลจากบริบทชุมชนในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม (Sample Size) โดยใช้สูตรของยามาเน (Yamane, 1973) ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 375 คน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) หลังจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยให้แต่ละหน่วยมีโอกาสถูกเลือกเท่ากันหมดทุกหน่วยซึ่งใช้วิธีการจับฉลากแบบใส่กลับ (Sampling with Replacement) ทั้งนี้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชาชน โดยอาศัยบัญชีรายชื่อประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนบ้านลิพอนใต้ที่ทำการศึกษา จนครบตามจำนวน

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีการเลือกตามกลุ่ม (Stratified Purposive Sampling) โดยเลือกตัวแทนในแต่ละกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอลำดวน

จังหวัดภูเก็ต โดยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 2 ปี มาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ศิริพร จิรวัฒน์กุล, 2552) จำนวน 12 คน โดยทำการวิจัยในช่วงปี พ.ศ.2565-2566

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (Questionnaires) 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และ 3) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

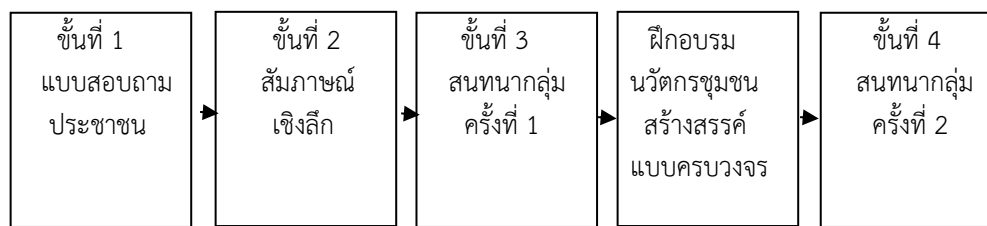
1. แบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ จำนวน 375 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและความต้องการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) เท่ากับ 1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) (บุญธรรม กิจปรีดาภิรต, 2553, สุวิมล ติรกานันท์, 2546) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 คน ได้แก่ 1) ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้นำชุมชน/ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์จำนวน 4 กลุ่ม ๆ ละ 1 คน รวมทั้งตัวแทนคณะกรรมการการบริหารชุมชน จำนวน 1 คน 2) ตัวแทนผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 4 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลาง สำนักงานเกษตรอำเภอถลาง และเทศบาลตำบลศรีสุนทร และ 3) ตัวแทนภาคเอกชน จำนวน 3 คน ได้แก่ ตัวแทนธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก

3. การสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล ใช้วิธีการเลือกตามกลุ่ม (Stratified Purposive Sampling) โดยเลือกตัวแทนในแต่ละกลุ่มกับการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร มาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ศิริพร จิรวัฒน์กุล, 2552) จำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 ตัวแทนผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร จำนวน 13 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์/ตัวแทนคณะกรรมการการบริหารชุมชน ครั้งที่ 2 ตัวแทนผู้นำชุมชน/ตัวแทนผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์/ตัวแทนคณะกรรมการการบริหารชุมชน/ตัวแทนภาคเอกชน จำนวน 13 คน รวมทั้งจัดโครงการบริการวิชาการ “การพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต” โดยมีวิทยากร อาจารย์จุรีรัตน์ ว่องปลูกศิลป์ ผู้ช่วยคณบดีคณะวิทยาการจัดการ และประธานสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร” เพื่อเป็นข้อมูลประกอบแนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยใช้เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม สามารถแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยง และลำดับก่อนหลังในการดำเนินการวิจัย ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่ และทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI modified) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562) มีสูตรในการคำนวณค่า PNI modified = $(I-D)/D$ โดย I = Importance หมายถึง สภาพที่ควรจะเป็น ขณะที่ D = Degree of success หมายถึง สภาพที่เป็นจริง เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ค่าดัชนีที่มีค่ามากแปลว่ามีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับความสนใจพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า โดยตั้งเกณฑ์การประเมินไว้ว่า ความต้องการจำเป็นที่มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น เท่ากับหรือมากกว่า 0.30 ถือว่า มีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา และเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ แบบสอบถามปลายเปิดที่เปิดโอกาสให้ประชาชนตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วจัดหมวดหมู่โดยกำหนดประเด็น แล้วพรรณนาความ พร้อมทั้งแสดงข้อค้นพบที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม มาแสดงข้อมูลไว้เพื่อสนับสนุนข้อมูลทำการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) (สุภางค์ จันทวานิช, 2559) ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ที่ให้ข้อมูลที่แตกต่างกันในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล แล้วนำมาเปรียบเทียบและตรวจสอบความความถูกต้องเพื่อหาความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผลการวิจัย

1. สภาพและความต้องการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง ผลการวิจัยพบว่า ประชาชน จำนวน 375 คน เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 50 – 59 ปี มีการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษา/ต่ำกว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านลิพอนใต้โดยเฉลี่ย 27 ปี มีรายได้ต่อเดือน 10,000 - 14,999 บาท

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นที่มีต่อสภาพที่เป็นอยู่จริง สภาพที่ควรจะเป็น และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านทักษะสำคัญพื้นฐาน ในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์ แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งของบ้านลิพอนใต้

รายการสมรรถนะ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			ค่า PNI modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านทักษะสำคัญพื้นฐาน	3.08	0.90	ปานกลาง	4.62	0.54	มากที่สุด	0.50	1
1.1 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีทักษะการใช้ภาษาเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.10	1.00	ปานกลาง	4.65	0.61	มากที่สุด	0.50	(3)
1.2 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีทักษะการคำนวณเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.10	0.95	ปานกลาง	4.63	0.64	มาก	0.49	
1.3 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีทักษะการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	3.05	0.97	ปานกลาง	4.62	0.59	มากที่สุด	0.52	(1)
1.4 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.10	0.94	ปานกลาง	4.62	0.60	มากที่สุด	0.49	
1.5 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีทักษะการจัดการด้านการเงินเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.09	0.95	ปานกลาง	4.63	0.65	มากที่สุด	0.50	(3)
1.6 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีทักษะการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรมเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.07	0.99	ปานกลาง	4.62	0.62	มากที่สุด	0.51	(2)

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร ด้านทักษะสำคัญพื้นฐาน เท่ากับ 0.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีทักษะการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เท่ากับ 0.52

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นที่มีต่อสภาพที่เป็นอยู่จริง สภาพที่ควรจะเป็น และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล ในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์ แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งของบ้านลิพอนใต้

รายการสมรรถนะ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			ค่า PNI modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
2. ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล	3.18	0.99	ปานกลาง	4.58	0.57	มากที่สุด	0.44	2
2.1 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีคุณสมบัติการคิดวิพากษ์และแก้ไขปัญหาเพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน	3.20	0.84	ปานกลาง	4.63	0.59	มากที่สุด	0.45	(1)
2.2 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีความคิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน	3.20	0.92	ปานกลาง	4.58	0.64	มากที่สุด	0.43	(3)
2.3 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีการสื่อสารเพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน	3.15	0.85	ปานกลาง	4.57	0.63	มากที่สุด	0.45	(1)
2.4 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน	3.21	0.87	ปานกลาง	4.58	0.66	มากที่สุด	0.43	(3)

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล เท่ากับ 0.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีคุณสมบัติการคิดวิพากษ์และแก้ไขปัญหาเพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน และมีการสื่อสารเพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เท่ากับ 0.45

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นที่มีต่อสภาพที่เป็นอยู่จริง สภาพที่ควรจะเป็น และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านบทบาทในสังคม ในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งของบ้านลิพอนใต้

รายการสมรรถนะ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			ค่า PNI modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
3. ด้านบทบาทในสังคม	3.22	0.90	ปานกลาง	4.57	0.56	มากที่สุด	0.42	3
3.1 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีความสนใจใคร่รู้เพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	3.29	0.96	ปานกลาง	4.61	0.61	มากที่สุด	0.40	
3.2 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	3.25	0.96	ปานกลาง	4.58	0.65	มากที่สุด	0.41	(3)
3.3 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีความตั้งใจในการบรรลุเป้าหมายเพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	3.15	0.96	ปานกลาง	4.55	0.61	มากที่สุด	0.44	(1)
3.4 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	3.18	0.99	ปานกลาง	4.57	0.60	มากที่สุด	0.44	(1)
3.5 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีความเป็นผู้นำเพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	3.23	0.95	ปานกลาง	4.56	0.63	มากที่สุด	0.41	(3)
3.6 กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีความตระหนักถึงสังคมและวัฒนธรรมเพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	3.26	0.98	ปานกลาง	4.59	0.60	มากที่สุด	0.41	(3)

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร ด้านบทบาทในสังคม เท่ากับ 0.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ กลุ่มชาวบ้านในชุมชนมีความตั้งใจในการบรรลุเป้าหมายเพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด เท่ากับ 0.44

2. แนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการศึกษาการให้ความคิดเห็นในแบบสอบถามของประชาชนชุมชนบ้านลิพอนใต้ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวแทนผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง พบว่า แนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี มีดังนี้ 1) การประชุมภายในชุมชน ในการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ คุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นนวัตกรรม 2) สอบถามความสนใจของผู้ถูกคัดเลือก เมื่อได้แล้วก็หาผู้ฝึกสอน พัฒนานวัตกรรมชุมชน 3) เรียนรู้และฝึกฝนในประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นที่สำคัญ ได้แก่ การนำเสนอการพูดในที่สาธารณะ กล้าแสดงออกให้สามารถถ่ายทอดได้ 4) พัฒนาบุคลากรในศูนย์ ในด้านการท่องเที่ยว พัฒนาให้ได้มาตรฐานการท่องเที่ยว 5) หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้ในการพัฒนาการพูดในการขาย 6) หลังจากได้รับการพัฒนาการอบรมต่าง ๆ จึงสามารถพัฒนาชุมชนได้ เมื่อพิจารณาประเด็นในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร มีดังต่อไปนี้ 1) ด้านทักษะสำคัญพื้นฐาน เพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ประเด็นที่ควรพัฒนานวัตกรรมชุมชน มีดังนี้ 1.1) ทักษะการสื่อสาร ทักษะการพูดในที่สาธารณะ การใช้ภาษา ถ่ายทอดให้แก่ผู้ที่มาเรียนรู้หรือนักท่องเที่ยว 1.2) ฝึกปฏิบัติการพูดในที่สาธารณะเพื่อสร้างความชำนาญ โดยเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละฐาน 1.3) ทักษะการทำอาหาร เช่น น้ำพริก ปลาอ้า การทำขนม เช่น ขนมไส้ไก่ 1.4) ทักษะการใช้เทคโนโลยีที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น Facebook Line YouTube Tiktok การใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ

ในโทรศัพท์สมาร์ทโฟน 1.5) ทักษะการจัดการการเงิน 1.6) ทักษะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ และ 1.7) ทักษะการทำน้ายาอเนกประสงค์ เครื่องหอมสมุนไพร 2) ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลเพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน ประเด็นที่ควรพัฒนานวัตกรรมชุมชน มีดังนี้ 2.1) การทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีม การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การปรึกษาหารือกันในกลุ่ม มีความรักความสามัคคี 2.2) การสื่อสาร เทคนิคการถ่ายทอด บุคลิกภาพในการพูด การเป็นนักเล่าเรื่อง 2.3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดที่ทันสมัย การนำวัตถุดิบหรือของเหลือใช้มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2.4) มีการแบ่งหน้าที่ และการกระจายงานให้เหมาะสมกับความถนัด นำหลัก 6 ร่วมมาใช้ ได้แก่ ร่วมอยู่ ร่วมกิน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน 2.5) การกล้าแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง 2.6) การวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 3) ด้านบทบาทในสังคม เพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ประเด็นที่ควรพัฒนานวัตกรรมชุมชน มีดังนี้ 3.1) ความเป็นผู้นำ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิก เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ และดึงคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วม ควรมีการฝึกสมาชิกถ่ายทอดการนำเสนอและฝึกฝนการเป็นผู้นำให้ทุกคนในกลุ่มมีความกล้า 3.2) ต้องการให้พัฒนาความตระหนักถึงสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป และรักษาวัฒนธรรมการเคารพผู้ใหญ่ 3.3) การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต้องเปิดใจรับฟังเพื่อสร้างความเข้มแข็งได้ เช่น การสวมหน้ากากอนามัย พกเจลล้างมือ เข้ากับสถานการณ์โควิด 3.4) ความสนใจใคร่รู้ มีการเรียนรู้เพิ่มเติม และกระตือรือร้นในการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา การเรียนรู้การใช้โทรศัพท์ และคอมพิวเตอร์ 3.5) ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทุกคนทำได้ทุกอย่างนวัตวิถีทำเป็นทุกอย่าง เช่น ทำดอกไม้ เครื่องสำอาง มีอกเทล น้ายาอเนกประสงค์ 6) การพัฒนาสมาชิกใหม่เข้ามารับรู้ร่วมกันพัฒนาชุมชนมากขึ้น ความสามารถในการปรับตัว

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งของชุมชนบ้านลิพอนใต้ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมประชาชนชุมชนบ้านลิพอนใต้มีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.46 มากที่สุดคือ ด้านทักษะสำคัญพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล และน้อยที่สุด คือ ด้านบทบาทในสังคม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านทักษะสำคัญพื้นฐาน มีค่า PNI modified ≥ 0.50 จำนวน 4 รายการ ได้แก่ ทักษะการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ ทักษะการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ทักษะการใช้ภาษา และทักษะการจัดการด้านการเงิน ทั้งนี้ ความต้องการทักษะการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์อาจเนื่องจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้ประชาชนชุมชนบ้านลิพอนใต้มีความสนใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น Facebook Line YouTube Tiktok การใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในโทรศัพท์สมาร์ทโฟน ส่วนทักษะการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ประชาชนมีความต้องการทำงานร่วมกันเป็นทีม การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การปรึกษาหารือกันในกลุ่ม มีความรักความสามัคคี โดยคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้นำหลัก 6 ร่วมมาใช้ ได้แก่ ร่วมอยู่ ร่วมกิน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน สำหรับทักษะการใช้ภาษานั้น ประชาชนมีความต้องการพัฒนาทักษะการพูดในที่สาธารณะ การใช้ภาษาถ่ายทอดให้แก่ผู้ที่มาเรียนรู้หรือนักท่องเที่ยว รวมถึงการฝึกปฏิบัติการพูดในที่สาธารณะเพื่อสร้างความชำนาญในการเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละฐานกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ ส่วนทักษะการจัดการด้านการเงิน ประชาชนมีความต้องการทราบต้นทุนผลิตภัณฑ์ ผลตอบแทนและกำไร และสามารถคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์อย่างง่ายได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ Lim & Yong Ong (2019) ศึกษาเรื่อง “ชุมชนนวัตกรรม” พบว่า ชุมชนนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญทำให้เกิดนวัตกรรมภายในองค์กร ตัวขับเคลื่อนของนวัตกรรม ได้แก่ วัฒนธรรม

องค์กร เงินและเวลา การจัดการทรัพยากรสินทางปัญญา แรงจูงใจ ผู้อำนวยการความสะดวกด้านความรู้ รวมทั้งสอดคล้องกับ ญาณิศา เพ็ญพา และประสพชัย พสุนนท์ (2564) ที่ได้เขียนบทความวิชาการเรื่อง “นวัตกรรมชุมชนเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน” ที่กำหนดองค์ประกอบของนวัตกรรมชุมชน 3 ประการ คือ 1) นวัตกรรมเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือส่งเสริมชุมชน 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยคนในชุมชน และ 3) ความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชนซึ่งชุมชนบ้านลิพอนได้นั้น โดยคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงมีการหล่อหลอมวัฒนธรรมองค์กรบนพื้นฐานหลัก 6 ร่วม ได้แก่ ร่วมอยู่ ร่วมกิน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ มีการเสียสละเงินและเวลาในการดำเนินกิจกรรมเพื่อชุมชน โดยบทบาทของผู้นำศูนย์เรียนรู้ที่มีแรงจูงใจจากภายในและเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้านความรู้ให้กับสมาชิก แต่ยังขาดการจัดการทรัพยากรสินทางปัญญา ทั้งนี้แตกต่างกับภานนท์ คัมสุภา (2562) ศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมท้องถิ่นรุ่นใหม่กับการแพร่กระจายนวัตกรรมสู่ชุมชน” พบว่า คนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นที่เป็นผู้สร้างนวัตกรรมสำหรับแก้ปัญหาให้กับชุมชนของตนเอง และเสนอแนวทางในการแพร่กระจายนวัตกรรมสู่ชุมชนในกรณีของชุมชนบ้านลิพอนได้นั้น การพัฒนานวัตกรรมของชุมชนเกิดขึ้นโดยการขับเคลื่อนของคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนได้นำโดยคุณอำพร ผสมทรัพย์ ประธานศูนย์การเรียนรู้ และทีมงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุประมาณ 50-59 ปี เป็นกำลังสำคัญ รวมทั้ง แตกต่างกับจามรี พระสุนิล (2563) ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมนวัตกรรมชาวบ้านของชุมชนบ้านปางสา ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญกับการพัฒนา ด้านการศึกษา ระบบการจัดการน้ำ สหกรณ์ชุมชน และนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมและพื้นที่ความทรงจำที่ได้รับการถ่ายทอดอย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากบริบทของชุมชนที่แตกต่างกับชุมชน บ้านลิพอนได้ ทำให้ความต้องการของชุมชนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การพัฒนานวัตกรรมชุมชนให้ประสบความสำเร็จควรส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดังที่ วลัยลักษณ์ รัตนวงศ์ (2562) ได้เขียนบทความทางวิชาการเรื่อง “นวัตกรรมพลิกโลก” วิจารณ์หนังสือ The Innovator’s DNA ที่ว่า ดีเอ็นเอของนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถที่สำคัญที่สุดของผู้นำในยุคปัจจุบันและอนาคต นวัตกรรมจะใช้ทักษะการเชื่อมโยงความคิดในขณะที่สมองพยายามสังเคราะห์ และทำความเข้าใจกับข้อมูลใหม่ที่เข้ามา การเชื่อมโยงคำถาม ปัญหา หรือความคิดที่ไม่เหมือนและไม่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน ส่งผลให้นวัตกรรมเกิดความคิดและค้นหาความคิดใหม่ ชุมชนบ้านลิพอนได้มีคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีคุณสมบัติของนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนได้ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีดังนี้ 1) การประชุมภายในชุมชน ในการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ คุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นนวัตกรรม 2) สอบถามความสมัครใจของผู้ถูกคัดเลือก เมื่อได้แล้วก็หาผู้ฝึกสอน พัฒนานวัตกรรมชุมชน 3) เรียนรู้และฝึกฝน ในประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นที่สำคัญ ได้แก่ การนำเสนอการพูดในที่สาธารณะ กล้าแสดงออกให้สามารถถ่ายทอดได้ 4) พัฒนานาบุคลากรในศูนย์ ในด้านการท่องเที่ยว พัฒนาให้ได้มาตรฐานการท่องเที่ยว 5) หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้ในการพัฒนาการพูดในการขาย 6) หลังจากได้รับการพัฒนาการอบรมต่าง ๆ จึงสามารถพัฒนาชุมชนได้ เมื่อพิจารณาประเด็นในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ได้นำหลัก 6 ร่วมมาใช้ ได้แก่ 1) ร่วมอยู่ 2) ร่วมกิน 3) ร่วมคิด 4) ร่วมทำ 5) ร่วมตัดสินใจ และ 6) ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับภานนท์ คัมสุภา (2562) ศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมท้องถิ่นรุ่นใหม่กับการแพร่กระจายนวัตกรรมสู่ชุมชน” พบว่า นวัตกรรมท้องถิ่นรุ่นใหม่เข้าใจปัญหาของชุมชน เนื่องจาก 1) ความสะดวกในการเข้าถึงชุมชน 2) การเข้าใจวัฒนธรรม 3) การมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา จึงจะทำให้ นวัตกรรมท้องถิ่นเข้าถึงข้อมูลและเข้าใจปัญหาได้อย่าง

ลึกซึ้ง เมื่อเปรียบเทียบกับคนภายนอกชุมชน ในกรณีชุมชนบ้านลิพอนใต้ การพัฒนานวัตกรรมชุมชนเกิดขึ้นจากนวัตกรรมท้องถิ่นที่เข้าใจวัฒนธรรม และบริบทของชุมชน เข้ามาแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุชาติ ไตรภพสกุล และสหทัย ชูชาติพงษ์ (2557) ศึกษาเรื่อง “แบบจำลองการพัฒนาสังคมความเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรมในประเทศไทย พบว่า การสร้างและพัฒนาสังคมความเป็นผู้ประกอบการรวมทั้งแสดงถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัจจัยแต่ละปัจจัยดังกล่าว โดยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากทุกภาคฝ่าย รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Coakes & Smith (2007) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาชุมชนนวัตกรรมโดยการระบุนวัตกรรมที่เป็นเลิศ” พบว่า นวัตกรรมที่เป็นเลิศมีคุณลักษณะเฉพาะและมีคุณค่าทางจิตวิทยา ต้องมีการสนับสนุนทั้งขั้นตอน ทรัพยากร การสนับสนุนทางสังคม ความรู้ความเข้าใจ นวัตกรรมที่เป็นเลิศเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนนวัตกรรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอเถลิง จังหวัดภูเก็ต จากการวิจัยที่บูรณาการกับการเรียนการสอน และการบริการวิชาการแก่สังคม สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะสำคัญพื้นฐานเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล เพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน และ 3) ด้านบทบาทในสังคม เพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังต่อไปนี้

ด้านทักษะพื้นฐาน	ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล	ด้านบทบาทในสังคม
ประเด็นที่ควรพัฒนา มีดังนี้	ประเด็นที่ควรพัฒนา มีดังนี้	ประเด็นที่ควรพัฒนา มีดังนี้
1) ทักษะการสื่อสาร	1) การทำงานร่วมกันเป็นทีม	1) ความเป็นผู้นำ
2) ฝึกปฏิบัติการพูดในที่สาธารณะ	2) การสื่อสาร เทคนิคการถ่ายทอด	2) ความตระหนักถึงสังคมและวัฒนธรรม
3) ทักษะการทำอาหาร	3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3) การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม
4) ทักษะการใช้เทคโนโลยี	4) การแบ่งหน้าที่ตามความถนัด	4) ความสนใจใคร่รู้
5) ทักษะการจัดการการเงิน	5) การกล้าแสดงความคิดเห็น	5) ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
6) ทักษะการพัฒนาผลิตภัณฑ์	6) การวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์	6) การพัฒนากลุ่มสมาชิกใหม่
7) ทักษะการทำน้ายา		
อเนกประสงค์เครื่องหอมสมุนไพร		

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร

เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอเถลิง จังหวัดภูเก็ต

จากแนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอเถลิง จังหวัดภูเก็ต กล่าวได้โดยสรุปว่า ให้ความสำคัญกับการพัฒนา 1) ด้านทักษะสำคัญพื้นฐานเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลเพื่อจัดการกับปัญหาที่ซับซ้อน และ 3) ด้านบทบาทในสังคม เพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยความสำเร็จเกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาครัฐ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเถลิง, สำนักงานเกษตรอำเภอเถลิง) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ (เทศบาลตำบลศรีสุนทร) ภาคธุรกิจเอกชน คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ ประชาชนในชุมชน และสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต) บูรณาการความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร ทั้งนี้ การพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เป็นประเด็นหนึ่งในการพัฒนาตามแผนงานวิจัยการพัฒนา

ชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจรซึ่งครอบคลุมทั้งการพัฒนาศักยภาพชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร การพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร การวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์และการพัฒนาความรู้บัญชีชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร การยกระดับและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร รวมถึงการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร บนพื้นฐานการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนบ้านลิพอนใต้ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร มีค่า PNI modified เท่ากับ 0.45 มากที่สุด คือ ด้านทักษะสำคัญพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคล และน้อยที่สุด คือ ด้านบทบาทในสังคม และมีค่า PNI modified ≥ 0.50 จำนวน 4 รายการ ได้แก่ ทักษะการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ ทักษะการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ทักษะการใช้ภาษา และทักษะการจัดการด้านการเงิน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลศรีสุนทร) และชุมชนบ้านลิพอนใต้ เป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมกับภาครัฐ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลาง, สำนักงานเกษตรอำเภอถลาง) และสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต) ควรฝึกปฏิบัติในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร บนพื้นฐานการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ ในประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของชุมชนบ้านลิพอนใต้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีดังนี้ 1) การประชุมภายในชุมชน ในการคัดเลือกบุคคลที่จะเป็นนวัตกรรม 2) สอบถามความสนใจของผู้ถูกคัดเลือก เมื่อได้แล้วก็หาผู้ฝึกสอน พัฒนานวัตกรรมชุมชน 3) เรียนรู้และฝึกฝนในประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นที่สำคัญ ได้แก่ การนำเสนอการพูดในที่สาธารณะ กล้าแสดงออกให้สามารถถ่ายทอดได้ 4) พัฒนาศักยภาพในศูนย์ ในด้านการท่องเที่ยว พัฒนาให้ได้มาตรฐานการท่องเที่ยว 5) หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้ในการพัฒนาการพูดในการขาย 6) หลังจากได้รับการพัฒนาการอบรมต่าง ๆ จึงสามารถพัฒนาชุมชนได้ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลศรีสุนทร) และชุมชนบ้านลิพอนใต้ เป็นเจ้าภาพหลัก ร่วมกับภาครัฐ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลาง, สำนักงานเกษตรอำเภอถลาง) สถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต) ในการพัฒนานวัตกรรมชุมชนตามแนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร ด้วยขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ เสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจรเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งของชุมชนบ้านลิพอนใต้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนสร้างสรรค์ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมชุมชนสร้างสรรค์ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของนวัตกรรมชุมชนตามความต้องการจำเป็นของชุมชน รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลในการพัฒนานวัตกรรมชุมชน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของงานวิจัยนี้เกิดขึ้นได้ด้วยงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ความร่วมมือและการสนับสนุนในการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เทศบาลตำบลศรีสุนทร สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอถลาง สำนักงานเกษตรอำเภอถลาง ประธานและคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ และภาคีเครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กอบกุลณ์ คำปลอด และทศพล พงษ์ดี. (2565). การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อสร้างนวัตกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนในอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 15(1), 1-16.
- จามรี พระสุนิ. (2563). การส่งเสริมนวัตกรชาวบ้านของชุมชนบ้านปางสา ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิจัยสังคม*, 43(2), 181-218.
- ญาณิศา ผ่อนเพา และประสพชัย พสุนนท์. (2564). นวัตกรรมชุมชนเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 8(2), 32-44.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล, พระครูเมธีรัตนบัณฑิต และธัชพล ยรรยงค์. (2567). การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยชุมชนต้นแบบของจังหวัดน่าน. *Journal of Modern Learning Development*, 9(10), 335-350.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์การพิมพ์.
- ภานนท์ คัมสุภา. (2562). นวัตกรรมท้องถิ่นรุ่นใหม่กับการแพร่กระจายนวัตกรรมสู่ชุมชน. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 13(2), 258-299.
- วลัยลักษณ์ รัตนวงศ์. (2562). นวัตกรรมพลิกโลก. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 17(1), 103-108.
- พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2561. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 59ก. หน้า 27.
- ศิริพร จิรวรรณกุล. (2552). *การวิจัยเชิงคุณภาพด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สำนักงานจังหวัดภูเก็ต. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต (ปี พ.ศ.2566-2570)*. ภูเก็ต: สำนักงานจังหวัดภูเก็ต.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดภูเก็ต. (2566). *รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดภูเก็ต ปี 2566 (มกราคม-ธันวาคม)*. ภูเก็ต: สำนักงานแรงงานจังหวัดภูเก็ต.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2563). *มาฝึกทักษะ 5I เพื่อเป็นนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21*. ค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://www.nia.or.th/5I>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดภูเก็ต. (2560). *รายงานการพัฒนาหมู่บ้าน ปี 2560 บ้านลิพอนใต้ หมู่ที่ 5 ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต*. ภูเก็ต: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดภูเก็ต.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดภูเก็ต. (2566). *สรุปภาวะเศรษฐกิจการค้าจังหวัดภูเก็ต ปี 2566*. ภูเก็ต: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดภูเก็ต.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ภาวะสังคมไทยไตรมาสสามปี 2563. รายงาน ภาวะสังคมไทย, 18(4), 3-8.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). ภาวะสังคมไทยไตรมาสสี่และภาพรวม ปี 2564. รายงานภาวะสังคมไทย, 20(1), 2-3.
- สุชาติ ไตรภพสกุล และสหทัย ชูชาติพงษ์. (2557). แบบจำลองการพัฒนาสังคมความเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรมในประเทศไทย. วารสารนักบริหาร, 34(2), 26-36.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ตีรภานันท์. (2546). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำพร ผสมทรัพย์. ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านลิพอนใต้. (16 พฤศจิกายน 2563). สัมภาษณ์.
- Coakes, E. & Smith, P. (2007). Developing communities of innovation by identifying innovation champions. *The learning organization*, 14(1), 74-85.
- Lim, M. & Yong Ong, B. (2019). Communities of innovation. *International Journal of Innovation Science*, 11(3), 402-418.
- Noailles-Siméon, P. (2013). *Innovator*. George Washington University, WA: Springer.
- OECD. (2021). *Social innovation*. Retrieved May 12, 2022, from <https://www.oecd.org/regional/leed/social-innovation.htm>
- United Nations. (2017). *Technology and innovation with a focus on the 2030 development agenda, Community-based innovation for improved social well-being*. Beirut: United Nations.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper.